

KOSTELNÍK - SAKRISTÁN - KOSTELNÍ HOSPODÁŘ

Jsou někteří lidé (zejména ti, co během roku navštěvují bohoslužby jen občas), kteří si myslí, že je zcela přirozené, normální a samozřejmé, ano, že na to mají snad přímo nárok, aby kostel byl před začátkem bohoslužeb včas otevřen, aby v zimě byl přede dveřmi do kostela uklizen sníh, aby v kropence při vchodu byla svěcená voda, aby na jaře, když se venku oteplí, byl kostel intenzivně větrán a tak z něj vyhnán studený vzduch, aby v kostele bylo čisto a byl udržován pořádek, aby oltáře (pokud to liturgické předpisy dovolují) byly ozdobeny květinami a před začátkem bohoslužeb byly na nich včas rozsvíceny svíčky, aby v lustrech a reflektorech nebyly prasklé žárovky, aby byla čistá oltářní plátna a taktéž čisté liturgické obleky kněží a jejich asistence, aby přede mší svatou bylo do liturgického prostoru doneseno vše, co bude třeba (kalich, miska s hostiemi, knihy, konvičky s vínem a vodou, velum, atd.), aby zpěv lidu byl doprovázen hrou na varhany a při slavnostních bohoslužbách zněla v kostele polyfonní hudba na patričné úrovni a podobně. Někdo má těch požadavků opravdu hodně, ale ani si neuvědomí, že za vším tím „stojí člověk“. A tím je především kostelník a varhaník (regenschori – ředitel kůru), jako nejbližší spolupracovníci kněze, dále asistence u oltáře, leктоři, členové chrámového sboru a všichni další, kdo při liturgii působí. Ve farnostech, kde je kněz nemá, je opravdu chudák, protože nutně musí sám zastoupit aspoň kostelníka i lektora a místo toho, aby se předem řádně soustředil na bohoslužbu, rozsvěcuje svíčky, přináší do presbytáře potřebné liturgické předměty a trne hrůzou, aby něco nezapomněl, neboť během mše svaté by si již těžko od oltáře sám pro to došel do sakristie.

V současných podmínkách Římskokatolické církve v České republice se ve většině farností o zajištění řádného chodu provozu kostela a o zajištění chrámové hudby starají zcela nezištně ochotní **dobrovolníci**. V minulosti (např. i v proboštském chrámu ještě během počátku 60. let 20. století) za to dostávali řádný plat, ze kterého odváděli státu daně. Tomu odpovídá i heslo KOSTELNÍK v „Malém bohovědném slovníku“, který vydala Česká katolická Charita v roce 1963: „*Kostelník je chrámový zaměstnanec, který má na starosti liturgická roucha a ostatní bohoslužebné potřeby, ukládá je a udržuje v náležitém stavu, připravuje všechno pro bohoslužby a obstarává zpravidla také zvonění*“. V „Liturgickém slovníku“ Ruperta Bergera (vydal Vyšehrad v r. 2008) heslo KOSTELNÍK odpovídá současným poměrům v Německu: „*(latinsky mensionarius, rovněž kustod tj. hlídač anebo sakristán) je církevní zaměstnanec, kterému je svěřena péče o kostelní náčiní, příprava parament, otevírání a zavírání kostela, zvonění a podobné služby. Nestará se pouze o udržování čistoty v Božím domě a o vnější pořádek při bohoslužbě, ale také, aby byl v sakristii před bohoslužbou klid a možnost se v tichu usebrat*“. P. Ladislav Simajchl v útlé knížečce „Naše role při nedělní bohoslužbě“ (rok vydání neuveden, asi okolo r. 2000) již nehovoří o placených zaměstnancích farního úřadu, ale popisuje naše současné poměry: „...sakristáni, za časů Kristových se nazývali levité, za časů pronásledování církve se jim říkalo ostiarii – strážci vchodu. Také se jim někde říká kostelníci, ale to jméno jejich **službu** nevyjadřuje plně. Dnes pečují sakristáni o bohoslužebná roucha, svíce, zvonění, sbírky. Jsou pro správný průběh bohoslužby velmi potřební. Jsou to blízcí spolupracovníci kněze, když se o svou **službu** zajímají, řádně se vyškolí a svědomitě ji konají“ (str. 9). Občas slyšíme, jak se někdo posmívá Církvi, zesměšňuje papeže, biskupy i kněze a tak pak kolují o nich nejrůznější nejapné vtipy. To neminulo ani kostelníky (kupodivu to snad minulo varhaníky) a tak výraz „kostelník“ dostává v mysli široké veřejnosti i někdy takový hanlivý nádech. Před časem v Katolickém týdeníku věřící jedné farnosti děkovali pánovi, který se již mnoho let stará o chod provozu jejich kostela a nazvali ho sice běžně neobvyklým, ale velmi vznešeným a výstižným pojmenováním – **kostelní hospodář**. Ano, je to ten pravý a výstižný výraz! Vždyť hospodář – to je i z historického hlediska už sám o sobě určitý úctyhodný pojem. Zatímco kněz je ve farnosti jako duchovní *správce* (tím se nemíní mu cokoliv ubrat na jeho důležitém poslání v čele farnosti), je do ni biskupem ustanoven a obvykle za čas zase odvolán do jiné farnosti, kostelní *hospodář* většinou zůstává a úzce spolupracuje třeba i s několika dalšími duchovními správci, kteří se ve farnosti vystřídají. Na rozdíl od kněží, duchovních správců, kteří působí ve farnosti většinou jen dočasně, kostelní hospodář spolu s dalšími věřícími udržuje určitou kontinuitu místního farního společenství.

Proč v tomto čísle farního zpravodaje píšeme na téma Kostelník – sakristán – kostelní hospodář? Chceme si připomenout událost, která se stala v naší farnosti právě před deseti lety. Tehdy 2.června 1999 se dožila dlouholetá a zasloužilá kostelnice proboštského chrámu, výrazná osobnost naší farnosti, sestra **Marie Langweilová** 84 let, avšak na to náhle 8.června ve večerních hodinách zemřela. Brzy potom se ochotně ujal zajišťování péče o chod provozu proboštského chrámu pan **Miloslav Měkuta**. Práci kostelního hospodáře již tedy letos svědomitě vykonává deset let. Jeho pomocnicí na úseku nádherné květinové výzdoby se stala skutečná odbornice v pěstování a aranžování květin paní **Marie Mottlová**. Bezespору si za to oba zaslouží upřímné poděkování a v textu tohoto našeho farního zpravodaje připomenutí tohoto výročí. Bylo by však nespravedlivé nezpomenout také na klášterní kostel sv. Kateřiny. Po jeho generální opravě exteriéru i interiéru v roce 1991 se péčí o něj, na přání P. Karla Vrby, ujali manželé **Anežka a Jaroslav Jizbovi**, které po deseti letech, na jaře roku 2001, vystřídala **rodina Matoušků**. Také oběma těmto rodinám patří velké poděkování, neboť kdo ví, jestli by bez jejich ochoty byl klášterní kostel, jako kostel filiální, v takovém pravidelném využití, jak jsme na to dodnes zvyklí.

Náplň služby kostelního hospodáře rozhodně není lehká a navíc je časově velmi náročná. Vyžaduje znalost liturgických předpisů a obřadů, pečlivost, zodpovědnost i obětavost, manuální zručnost i fyzickou sílu, diplomatickou taktnost v jednání s duchovním správcem i věřícími a hlavně Bohem daný dar zdraví. A to jak **zdraví tělesné** (vždyť do kostela musí jít za každého počasí a v zimním období v něm pak prožít v mrazu třeba i několik hodin, zdolat mnoho oltářních stupňů a po kostele nachodit několik kilometrů, pracovat ve výškách i uklízet podlahu – je to tedy opravdu tvrdá „řehole“), tak **zdraví duševní** (např. dobrou paměť, inteligenci) a v neposlední řadě i **zdraví duchovní** (pokora, ohleduplnost, zbožnost, úcta ke všemu posvátnému a samozřejmě i láska k Bohu a bližním). **Kostelní hospodář je tedy pravým pokladem každé farnosti** a zaslouží si pomoc (místo nemístné kritiky) obdiv, vděčnost, modlitby za jeho zdraví i poděkování od celého farního společenství, vedené jeho duchovním správcem.

zpracoval K.B.